

Shvoy Kálmánhoz fűződő műtárgyak a szegedi Móra Ferenc Múzeum gyűjteményében¹

Szolnoki Zoltán*

*Móra Ferenc Múzeum

Kulcsszavak

kollektív emlékezet
ezrednapok
Szeged
Shvoy Kálmán

collective memory
millennium days
Szeged
Shvoy Kálmán

Absztrakt

Shvoy Kálmán (1881-1971) nyugalmazott altábornagy a két világháború közti Szeged meghatározó egyénisége volt. Karrierjét a nagy háború veterán tisztjeként alapozta meg, a szegedi 5. honvéd gyalogezred tagjai nagy tisztelettel tekintettek rá. Kiemelkedő személyiségét mi sem jelzi jobban, minthogy 1929-től folyamatosan a városi ezrednapok központi figurája volt. Az 1930-as évek derekán a legtöbb városi eseményen a legnagyobb tiszteletben álló polgárok és méltóságok között, díszvendégként kapott helyet. 1933-ban a „Szegedi Hét” főszervezője volt, amelynek keretében a korabeli Szabadtéri Játékok is megrendezésre kerültek. Érdemeit Szeged Szabad Királyi Város díszpolgári címmel jutalmazta. Bár Shvoy Kálmán hagyatékának túlnyomó része az SZTE Klebelsberg Könyvtár gyűjteményében található, szerencsére a Móra Ferenc Múzeum is számos tétellel büszkélkedhet. A vonatkozó tárgyak összetétele változatos: találhatunk emléklakettet, leveleket, iratokat és fényképeket is. Tanulmányomban bemutatom a Shvoy Kálmánhoz kötődő múzeumi műtárgyakat. Néhány kiemelkedően érdekes darab segítségével prezentálom az altábornagy városi jelentőségét és a szegedi történelemre gyakorolt hatását.

Shvoy Kálmán (1881–1971) a 20. századi Szeged egyik közismert alakja volt. Katonai, politikusi és civil pályája miatt a század első felével foglalkozó helytörténeti kutatások megkerülhetetlen személyisége (Marjanucz, 1983: 85). A levéltári anyagok mellett az életét feltáró elsődleges forrás saját kezűleg írt naplója, amely kiadott változatában *Shvoy Kálmán titkos naplója* címmel látott napvilágot. Az írás nagy történelmi értékkel bír, ugyanakkor retrospektív írásmódja és szubjektív szempontjai miatt számos szakmailag megalapozott kritika érte (Szakály, 1984: 396-398; Serfőző, 1985: 83-88; Szakály, 2012: 82-99). Természetesen nem ez az egyetlen forrásunk Shvoyról: a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtára a mai napig őrzi fotóhagyatékát, amely online formában böngészhető. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a közgyűjteményi *corpus* tekintve nem a könyvtári anyag az egyetlen elérhető nagyobb gyűjtemény Shvoy Kálmánnal kapcsolatban. A szegedi Móra Ferenc Múzeum Hely- és Irodalomtörténeti Osztályának *Történeti tárgyi* és *Történeti dokumentum* gyűjteményében ugyanis több mint háromszáz tétel lelhető fel az egykori altábornagy életével kapcsolatban. Jelen írásomban a múzeumi gyűjteményben található kiemelkedő jelentőségű tárgyak és dokumentumok rövid bemutatására

¹ Köszönettel tartozom Prof. Dr. Szakály Sándornak, értékes javaslataiért és tanácsaiért.

töreksem. Marjanucz László 1983-ban már megjelentetett egy, a múzeumi gyűjteményt bemutató tanulmányt, amelynek címe *Shvoy Kálmán élete a hagyatékek tükrében* (Marjanucz, 1983: 85-95). Ez utóbbi írás jó kiindulópontot jelent a Móra Ferenc Múzeum vonatkozó *corpus*ához, ugyanakkor szembeötlő, hogy a tárgyi emlékek az említett kézirat megjelenését követően kerültek leltározásra, sőt 2002-es nyilvántartásba vétellel is találkozhatunk. Ez rámutat arra, hogy időszerű a gyűjtemény újbóli vizsgálata, ismertetése. A cikk módszerét tekintve Shvoy Kálmán életrajzi adatainak ismertetéséhez fűzöm hozzá kiegészítésként vagy szemléltetésként a múzeumi tételeket. Shvoy pályafutásával, naplójával és főbb életrajzi adataival kapcsolatban alapvető fontosságúak a Szakály Sándor által jegyzett írások. Mielőtt az egyes múzeumi tételek ismertetésébe belekezdenék, érdemes az MFM vonatkozó gyűjteményi csoportját egészét tekintve is röviden bemutatni.

Összesen háromszáznegyvenkilenc leltározott műtárgyat őrzünk Shvoy Kálmánhoz kapcsolódóan. Ezek 1984-ben, illetve 1985-ben kerültek a múzeumi gyűjteménybe, még hozzá Shvoy Kálmánné ajándékként. Leltári számuk Td. 84.79.1. és Td. 85.6.46. közé esik. Ezen felül egy darab tárgyi emlékekkel is rendelkezünk, amely egy kisméretű emléktábla (erről alább még szót ejtek). A főbb dokumentum kategóriák a könyvek (20 db.), füzetek (15 db.), térképek (22 db.) jegyzőkönyvi kivonatok (13 db.) és levelek (79 db.). A további tételek kategóriái a mellékletben található diagram szerint oszlanak meg (lásd 1. ábra).

Shvoy Kálmán élete a múzeumi műtárgyak és a korabeli sajtó tükrében

Shvoy Kálmán 1881-ben született, pesti polgárcsaládban. Kálmánt a szülei – bátyjához hasonlóan – a korban biztos megélhetést biztosító pályára szánták. Lajos nevű testvére papneveldébe került, míg húga tanítónő lett. Érdemes kiemelni, hogy a négy testvér mindegyike kiemelkedő karriert épített: István magas katonai pozíciók betöltése után, 1936. szeptember 5-én került nyugállományba, Shvoy Lajos pedig székesfehérvári püspök lett (Marjanucz, 1983: 85; Szakály, 2012: 85). Kálmán a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiára került, ahol tanulmányait 1895 és 1899 között végezte (Szakály, 2012: 85). Az iskolából kikerülve hadapród-tiszthelyettes lett. Később a korban elérhető legmagasabb szintű katonai képzésre nyert felvételt: a bécsi császári és királyi Hadiiskolára. Tanulmányait „igen jó” eredménnyel fejezte be, amely nem tekinthető kiemelkedőnek (Szakály, 2012: 85). A megszokott eljárás szerint főhadnagyi kinevezést kapott. Először a magyar királyi 1. honvédszolgálatot teljesített, majd a magyar királyi II. honvédkerület parancsnokságára került (Marjanucz, 1983: 85-86; Szakály, 2012: 86). Shvoy több nyelven is meg tudta értetni magát: beszélt németül, franciául és oroszul is (Szakály, 2012: 86). Szegedre kerülve hamar megtalálta helyét a Tisza-parti város társasági életében. Megismerkedett a neves és jómódú polgárcsaládból származó Wagner Margittal, akivel 1909-ben kötöttek házasságot (Marjanucz, 1983: 85-86). Shvoy Kálmán a nagy háború kitörésétől kezdve szinte folyamatosan aktív résztvevője volt az eseményeknek: 1914. július 28-án kezdte meg szolgálatát, igaz, először csupán Szegeden. Augusztus 22. és december 1. között vezérkari tiszt volt a 17. hadtestparancsnokság vezérkari osztályán. Ekkor már részt vett a tomaszovi és a ravanszakai csatákban. 1918. november 16-ig összesen tíz különböző szolgálati alkalmazásban vett részt különböző frontokon. Részes volt például a 11. és a 12. isonzoói csatának is (MFM Td. 85.4.21.). Beosztásait és kitüntetésait vizsgálva egyértelműen látszik, hogy tisztként sem

vonta ki magát a harcokból. Eredményeit és bátorságát kitüntetésekkel jutalmazták: 3. osztályú Katonai érdemkereszt a hadidíszítményen kardokkal (1914), Bronz Katonai Érdemérem a Katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal (1915), Ezüst Katonai Érdemérem a Katonai Érdemkereszt szalagján a kardokkal (két ízben, 1916), 2. osztályú Vöröskereszt díszjelvény (1916), 3. osztályú Vaskoronarend a hadidíszítménnyel és kardokkal (1917) (Szakály, 2012: 90; MFM Td. 85.4.21.). Végül 1918. november 14-én tért vissza Szegedre, ahol feleségével a Klauzál tér 7. szám alatti házban volt polgár lakásuk. A visszatérő Shvoy – a korban megszokott módon – nagy figyelmet kapott, legalábbis ami a közszerepléseit illeti. 1919. június 8-ától a Nemzeti Hadsereg I. hadműveleti csoportjának vezérkari főnöke, 1920-tól vezérkari ezredes lett (Szakály, 2012: 86). Ennek állít emléket az MFM Tt. 2002.470.1. jelzetű kisméretű emléktábla is (lásd 2. ábra). Tanulmányaira is odafigyelt, hiszen 1923. június 1-én a Ferenc József Tudományegyetemen elnyerte az államtudományok doktora címet (MFM Td. 85.3.42.). Az oklevél mellett a múzeum gyűjteményét gyarapítja Shvoy Kálmán egyetemi indexe is (MFM Td. 85.2.4.). Szintén 1923-ban az Országos Kaszinó rendes tagjává választották (MFM Td. 85.3.42.). 1924-ben pedig visszamenőleg III. osztályú tiszti katonai szolgálati jelet kapott (MFM Td. 85.3.43.). 1926. május 1-el tábournoki rangban részesült (Marjanucz, 1983: 87). 1930. május 1-el az államfő kinevezte a szegedi magyar királyi 5. honvéd vegyesdandár parancsnokává, amelyhez 1931. május 1-től az altábornagyi előléptetése is társult. Az ezt követő három évben népszerűsége – legalábbis a korabeli sajtóban olvasható közszerepléseiből következően – tovább nőtt. Jóformán nem volt olyan városi esemény vagy ünnepség, amelyre ne hívták volna meg. Ezt a jelenséget ugyanakkor nem érdemes csupán az altábornagyi kinevezéséhez kötni. Ugyanis Shvoy a korábbi években is tanúbizonyosságot tett szerteágazó társasági érdeklődéséről.

1924-ben először az Országos Testnevelési Tanács tagja lett, majd a Magyar Labdarúgó Szövetség elnökévé választották. Civil életvitelének szempontjait egészítik ki érdeklődési körei. Szabadidejében nagy gondot fordíthatott a hadtörténeti önképzésére is, hiszen a gyűjtemény tanulsága szerint az 1888-ban indult *Hadtörténelmi Közlemények* rendszeres olvasója volt. Ezenkívül érdekelték a lovak, a gépjárművek és a motorcsónakok is. Az előbbit szemlélteti az is, hogy 1927-ben két lovat is megvásárolt a honvédség állományából (MFM Tt. 85.3.45.). A Móra Ferenc Múzeum gyűjteményében számos olyan fotó lelhető fel, amelyek vélhetően automobil kiállításokon vagy vásáron készültek. Ezt a témakört egészíti ki az a dokumentáció, amely tanulsága szerint Shvoy Kálmán 1929-ben egy Cadillac gépkocsit vásárolt (lásd 4. ábra, MFM Tt. 85.3.46.). Ezen kívül ki kell emelni azokat a jogosítványokat és engedélyeket, amelyek egyrészt a gépkocsivezetéssel, másrészt pedig a motoros hajók kezelésével kapcsolatosak. A múzeum gyűjteményének részét képezi a Peggy nevű „Super Elto Quad” típusú motoros hajó hajónaplója is (MFM Td. 85.2.12.) és Shvoy Kálmán benzin hajtású motorcsónakokra vonatkozó vezetői engedélye is (5. ábra, MFM Td. 85.3.47). Ehhez jelent érdekes adalékot az a sajtóbeszámoló, amelyből a Délvidéki Automobil Klub első túraútajáról értesülhetünk. A rendezvényen harminc autó és nyolc motorkerékpár vett részt, amelyek Szegedről indulva többek között Kecskemét, Békéscsaba és Hódmezővásárhely érintésével érkeztek vissza Szegedre. A túrát dr. Shvoy Kálmán tábournok, a klub elnöke vezette. A tábournok a korabeli beszámoló szerint a következőt mondta: „A klub célja, hogy minél szélesebb körben megkedveltesse a motort, mint a modern sport egyik legszebb eszközét és hogy

motorcentrumot teremtsen Szegeden. A klub most rendezzi meg első túráját és ellátogat Csonkamagyarország déli részének határpontjaira is. Az indulás előtt eljött a klub, hogy tisztelegjen a város két vezetője előtt és támogatását kérje nemes törekvéseibez” (Délmagyarország, 1929: 6). Érdemes megemlíteni, hogy a tábornok mellett a következő köztisztviselőben álló személyek vettek részt az ünnepélyes induláson: dr. Aigner Károly főispán és dr. Somogyi Szilveszter polgármester (Délmagyarország, 1929: 6). Utóbbiak beszédükben kifejezték reményeiket, miszerint Szeged az „Autoklub” tevékenysége révén be fog kapcsolódni az országos autós forgalomba. Azt, hogy Shvoy Kálmán nem csak a belföldi túrautak iránt érdeklődött, az is mutatja, hogy a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményében fellelhető egy Ausztria útjait tartalmazó autóstérkép is (MFM Tt. 85.2.13.).

Az eset érdekessége, hogy amikor 1930-ban Shvoy Kálmán megkapta a vegyes dandárparancsnoki kinevezését, a hivatalos üdvözlések után az Autoklub hívta meg ünnepélyes vacsorára: *„Este a Délvidéki Automobil Club, amelynek dr. Shvoy Kálmán az elnöke, fényes bankettet adott az új parancsnok tiszteletére. A banketten teljes számban megjelentek a klub tagjai, azonkívül nagyon sok vendég is. (...) A vezetőség fehér virágcsokorral kedveskedett a tábornoknak. (...) Méltatta a klub megalakítása és fejlesztése körül szerzett érdemeit és kérte, hogy azzal a szeretettel, amellyel eddig is vezette a klubot, munkálkodjék továbbra is.”* (Délmagyarország, 1930: 3) A kinevezésének hivatalos része mellett – amely a polgármesternél és az ezrednél tett látogatását jelentette – további események is árulkodnak Shvoy népszerűségéről. Aznap este, amikor a kinevezésével visszatért Szegedre, a helyi katonazenekar a tábornok lakásához vonult, ahol szerenádot adtak a tiszteletére. Az eset, bár a korban megszokott esemény volt, a Délmagyarország beszámolója szerint akkora látványosságnak számított, hogy a rendőrség kordont húzott az épület elé, féken tartva ezzel az összegyűlt tömeget. Mások is kiemelten üdvözölték Shvoy kinevezését: a Tisza Szegedi Evezősegylet május 10-én vacsorát rendezett a tiszteletére (Délmagyarország, 1930b: 3; Délmagyarország, 1930c: 7).

Shvoy az 1930-as évek elejére nem csak közismert, de egyben megkerülhetetlen személyisége lett a közéletnek. A civil szférában ekkor a legnagyobb elismerést az jelenthette számára, hogy 1933-ban altábornagyként a Szegedi Hét főszervezője lett. Katonai precizitása és szervezőképessége révén – a korabeli sajtóbeszámolók szerint – tökéletesen el tudta látni az ehhez hasonló feladatokat. Augusztus 20-án a Délmagyarország beszámolója szerint *„A programot dr. vitéz Shvoy Kálmán altábornagy elnöklétével most már végleges formába öntötte a rendezőbizottság.”* (Délmagyarország, 1933b: 6). Fontos kiemelni, hogy a Szegedi Hét keretein belül rendezték meg a Szegedi Szabadtéri Játékokat, így azt is ki lehet jelteni, hogy a szegedi vegyesdandár parancsnoka a mai napig meghatározó rendezvénysorozat egyik első főszervezője volt. Augusztus 27-én, amikor az eseménysorozat megnyitotta kapuit, a közönség ámulatba esett a látványos rendezvény láttán *„a Shvoy Kálmán altábornagy szavára elővarázsolt felejthetetlen tribün soraiban. Festő ecsetje, kertész ültetése, hegedű húrja ezen a képen, ezen a hangulaton. Felejthetetlen.”* (...) *„A városbázi megnyitó ünnepély után a fővédnökök és a védnökök serege vitéz dr. Shvoy Kálmán altábornagy, dr. Pálffy József polgármester helyettes és dr. Berecz János egyetemi tanár vezetésével elindultak a Szegedi Hét kiállításainak a megtekintésére.”* (Délmagyarország, 1933d: 4) A korabeli beszámolók tehát nemcsak általában véve említették meg Shvoy nevét, hanem valódi tisztelettel adóztak az általa véghezvitteknek. Az általános

elégedettség nemcsak a sajtóorgánumban jelent meg, hanem a városi tanácsok jegyzőkönyvei is erről árulkodnak.

1933 augusztusánál maradván megállapítható, hogy Shvoy Kálmán természetesen nem csupán a Szegedi Hét szervezésében vett részt. Ekkor került sor például a Frontharcos Szövetség ünnepélyes zászlóavatási ünnepségére és a szegedi lakberendezési kiállításra is. Mindkét esetben Shvoy altábornagy volt a rendezvények egyik fővédnöke. A zászlóavatási ünnepélyről a következőket olvashatjuk: „*Toporczy Károly ny. tábornok vezetésével tisztelgett dr. Glattfelder Gyula megyéspüspöknél, majd dr. vitéz Shvoy Kálmán altábornagy, vegyesdandár parancsnoknál, akiket felkérték arra, hogy vállalják el a Frontharcos Szövetség szegedi zászlóavatási ünnepségének fővédnökségét.*” (Délmagyarország, 1933a: 7) A lakberendezési kiállítás megnyitásáról szintén ehhez hasonló ismertetést olvashatunk a Délmagyarország hasábjain: „*megnyitását nagy közönség vett részt, közöttük dr. vitéz Shvoy Kálmán altábornagy, vegyesdandárparancsnok, dr. Pálffy József polgármesterhelyettes, Fodor Jenő ny. polgármesterhelyettes, dr. Meskó Zoltán tábornokorvos, dr. Szalay József ny. kerületi főkapitány, dr. Jugovits István rendőrfőtanácsos, az ipartestület elöljárósága teljes számban és még sokan mások.*” (Délmagyarország, 1933c: 5) Feltételezhető, hogy ezeken az alkalmakon Shvoy elsősorban protokolláris kötelességeinek tett eleget. Azonban ezeknek a fontosságát nem szabad az adott korra vonatkoztatva sem lebecsülni. Ha sorra vesszük a jelenlévő személyeket, akkor azt tapasztaljuk, hogy az altábornagy a mindenkori városi és egyházi vezetés mellett kapott szerepet. Bár dr. Pálffy József alpolgármesterként szerepel a leírásban, ismert, hogy Somogyi Szilveszter súlyos betegsége miatt ekkor már ő látta el a polgármesteri teendőket, később pedig ténylegesen ő került a polgármesteri székbe. A Frontharcos Szövetség zászlóavatását illetően pedig joggal feltételezhetjük, hogy azt az altábornagy nemcsak kötelező feladatnak, de fontos kötelességének tekinthette. A későbbi események ugyanis arról árulkodnak, hogy mindig nagy figyelmet szentelt a nagy háborúban részt vevő katonák emlékeztetének.

1933-ban avatták fel ugyanis a világháború zsidó hőseinek emlékművét, amelyre többek között Shvoy Kálmánt is meghívták. Ő volt az egyetlen olyan köztisztviselő, aki az invitálásnak eleget tett: díszegyenruhában, rohamsisakban jelent meg. Az emlékmű felavatásakor nemcsak megjelenésével, de beszédével is tisztelgett a szegedi zsidó egyházközösség elesett tagjai előtt. Mint gyakran idézett mondataival kifejtette, a hazájáért elesett minden katona érdemes a hősöknek kijáró tiszteletre. Megjelenése és kiállása a korabeli politikai közegben nagy visszhangot váltott ki. A szegedi zsidók és általában véve a szegedi polgárság pozitívan értékelték a vegyesdandár parancsnok megnyilvánulását (ezeket a szempontokat vizsgálta: Nagyillés, 2014: 275-276.). Ugyanakkor a helyi politikai ellenzék és a tisztikarban lévő irigyek nem nézték jó szemmel a történeteket, sőt ezt kihasználva megpróbálták lejáratni. Azzal érveltek, hogy Shvoy Kálmán ezzel katonaként politizált, amely nem megengedett (Marjanucz, 1983: 88-89; Molnár, 2012: 469). Az indoklás azért is érdekes, mivel a korábban idézett rendezvények és az altábornagy kapcsolatai a városvezetőkkel már évekkel korábban erre engedtek következtetni. Érdemes kiemelni, hogy Shvoy aktív részvétele a megemlékezésen országos viszonylatban sem számított kiemelkedőnek. A hadsereg nyilvánosan hangoztatott álláspontja szerint ugyanis minden, a hazájáért életét adó katona egyforma megbecsülést érdemelt (Szakály, 1985: 95-96). Riválisai el tudták

érni Shvoy Kálmán altábornagy alkalmatlanná nyilvánítását és nyugállományba helyezését (Marjanucz, 1983: 88-89; Molnár, 2012: 469). Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a szolgálati éveinek száma alig maradt el a korban maximálisan engedélyezettől, így bár az eljárás rosszul érinthette Shvoyt, gyakorlati szempontból kevésbé volt jelentősége (a szolgálati évekről lásd: Szakály, 1987: 199-204).

Nyugállományba vonulását követően politikai pályára lépett. Törekvését rögtön siker koronázta: 1935-től 1939-ig országgyűlési képviselő volt Szegedről bekerülve (Marjanucz, 1983: 89). Az országos politika útvesztőjében viszont kevésbé tudott helytállni, így második ciklusa már sikertelen lett, újfent bekerülni a parlamentbe már nem tudott. Amíg az első alkalommal a Nemzeti Egység Pártjában indult, addig a második jelöltsége idején már a Független Kisgazda Párt sorait erősítette. (Délmagyarország, 1939a: 2) Egy későbbi időszakra vonatkozóan lelehető fel a párttagsági igazolványa is mint a múzeumi gyűjtemény része (6. ábra, MFM Td. 83.3.65.). 1939 májusában több atrocitás is érte. Egy ízben bűzbombákkal szakították félbe beszédét, egy másik esetben pedig azzal vádolták, hogy „zsidóbérenc”. (Délmagyarország, 1939b: 4; Délmagyarország, 1939c: 4) Szegeden ekkor olyan formátumú politikusok szereztek mandátumot, mint Teleki Pál és Varga József. Rajtuk kívül egy nyilaskeresztes jelölt is érvényesülni tudott. A Délmagyarország tudósítója szerint az utóbbi eredmény elkerülhető lett volna, ha Teleki pártja együttműködik Shvoy Kálmánnal, azonban ez nem következett be. (Délmagyarország, 1939:1) A második világháború időszakából fellelhető Shvoy származási igazolványa (3. ábra), illetve az „internálását” említő dokumentum is (8. ábra). 85.5.1. és 85.5.36. közötti leltári számokkal került a múzeumba annak a mappának a tartalma, amely a megadott gyűjteményi cím szerint „Shvoy hamis vád perének” anyagát tartalmazza az 1940 és 1947 közötti időszakból. Bár az anyag címadása azt sugallja, hogy a vele szemben indított becsületsértési per tovább tartott, az ügymenet valójában 1943-ig húzódott. Az időben ez után következő dokumentumok az ügy lezárásával kapcsolatos igazolások és olyan egyéb iratok, amelyek peres ügyeket tárgyalnak, de más személyekkel kapcsolatban. Az egyébként romlott állapotú dokumentumok tematikus rendszerezése a közeljövő múzeumi feladata lesz. A történelem sodrát jól illusztrálja, hogy az egyébként magas végzettséggel rendelkező Shvoy Kálmán munkakönyvébe csupán csak hat elemi elvégzése került be (MFM Tt. 85.2.2.). Ezt követően – mint a múzeumi gyűjteményt gyarapító dokumentum is árulkodik róla – kétkezi munkára kényszerült. 1950-től a csónakházban dolgozott kabinőrként (Marjanucz, 1984: 91.; a dokumentumot lásd 7. ábra).

Összegzés

A szegedi vegyesdandár egykori parancsnokának tárgyi emlékei olyan múzeumi corput jelentenek, amelynek egyes elemei párhuzamba állíthatók a neves személyiség egyébként ismert életútjával. A gyűjteményi tételek így az életrajzhoz látszólag nem adnak hozzá új információkat. Egyes esetekben ugyanakkor mégis támpontot adhatnak új kutatási irányokhoz. Ilyenek lehetnek a korabeli Szeged társasági életének a politikai eseményeken is túlmutató vizsgálatai, illetve az 1930-as évek közlekedéstörténeti forradalmának helyi vonatkozásai is. Érdeemes továbbá kiemelni, hogy muzeológiai szempontból a Shvoy Kálmánhoz kapcsolódó tárgyi emlékek olyan tételek, amelyek a korszakkal foglalkozó kiállítások kitűnő illusztrációi is lehetnek.

FORRÁSOK

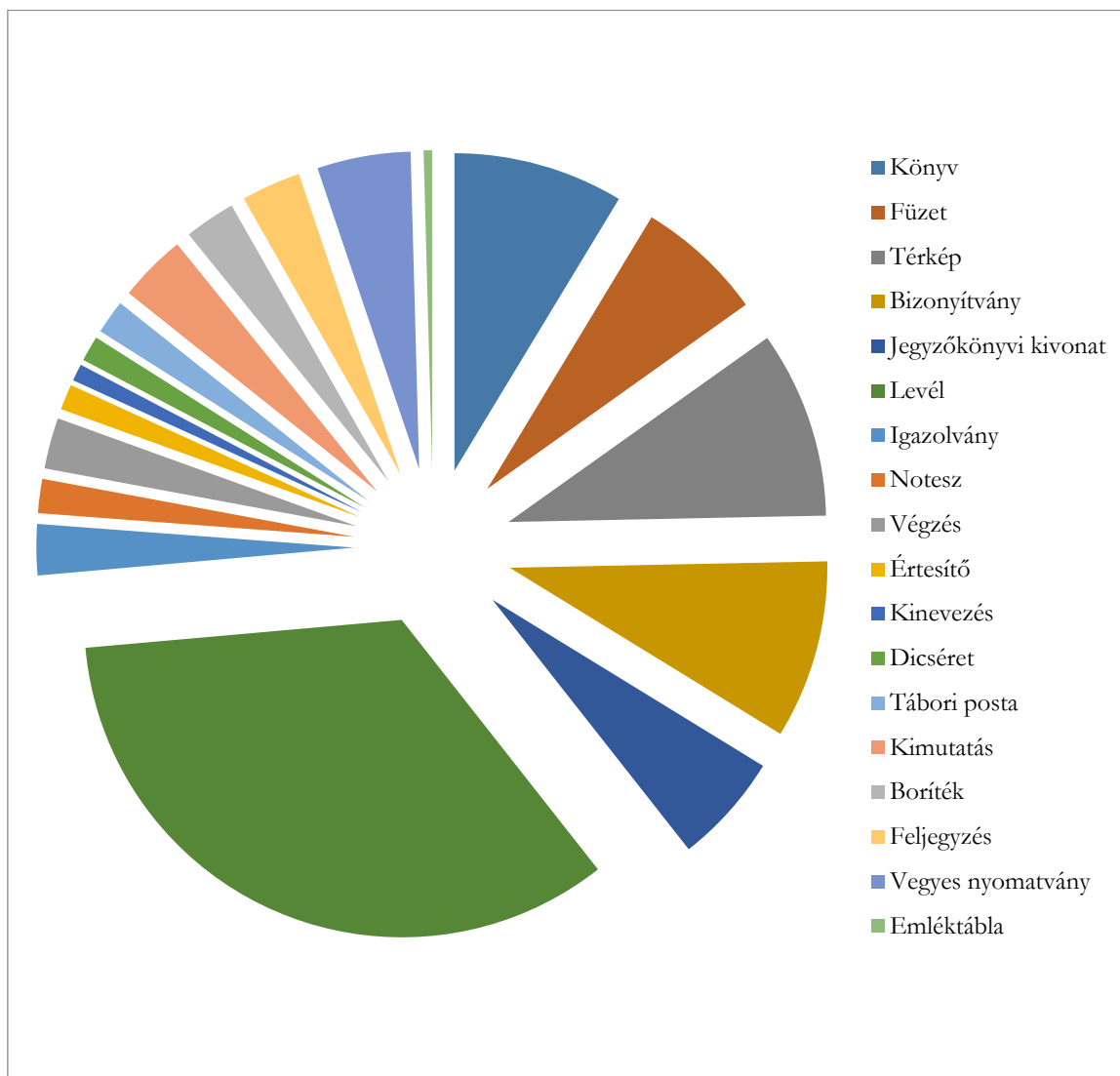
- Délmagyarország 1929= Délmagyarország, 1929. március 24. (5./69)
- Délmagyarország 1930= Délmagyarország, 1930. május 1. (6./97)
- Délmagyarország 1930b= Délmagyarország, 1930. május 4. (6./99)
- Délmagyarország 1930c= Délmagyarország, 1930. május 10. (6./104)
- Délmagyarország 1933a= Délmagyarország, 1933. augusztus 19. (9./187)
- Délmagyarország 1933b= Délmagyarország, 1933. augusztus 20. (9./188)
- Délmagyarország 1933c= Délmagyarország, 1933. augusztus 26. (9./193)
- Délmagyarország 1933d= Délmagyarország, 1933. augusztus 27. (9./194)
- Délmagyarország 1939a= Délmagyarország, 1939. május 2. (15./99)
- Délmagyarország 1939b= Délmagyarország, 1939. május 21. (15./115)
- Délmagyarország 1939c= Délmagyarország, 1939. május 16. (15./111)
- Délmagyarország 1939d= Délmagyarország, 1939. május 31. (15./122)
- MFM Td. 85.3.42.
- MFM Td. 85.2.4.
- MFM Td. 85.3.42.
- MFM Td. 85.3.43.
- MFM Td. 85.3.45.
- MFM Td. 85.3.46.
- MFM Td. 85.2.12.
- MFM Td. 85.3.47
- MFM Td. 85.2.13.
- MFM Td. 85.2.2.
- MFM Tt. 2002.470.1
- MFM Td. 83.3.65.
- MFM Td. 85.3.62.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Marjanucz László (1983): Shvoy Kálmán élete a hagyaték tükrében In: Juhász Antal (szerk.): *Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 1983*. Szeged: Móra Ferenc Múzeum.
- Molnár Judit (2012): Két város, két politika, egy végeredmény. Pécs és Szeged zsidótlanítása 1944-ben In: Baráth Magdolna-molnár Antal (szerk.): *A történettudomány szolgálatában. Tanulmányok a 70 éves Gecsényi Lajos tiszteletére*. Budapest-Győr: Magyar Országos Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára, 465-484. p.
- Nagyillés Anikó (2014): A Haza oltárán: Az első világháborús hőskultusz szegedi emlékhelyei és rítusai In: Vajda Zoltán (szerk.): *Tebetségek a tudomány horizontján: válogatás a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara hallgatóinak tudományos munkáiból*. Szeged: SZTE BTK, 268-281. p.
- Serfőző Lajos (1985): Shvoy Kálmán és irományai In: *Tiszatáj*, 1985/1., 83-88. p.
- Szakály Sándor (1984): Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 In: *Hadtörténelmi Közlemények*, 1984/2., 396-398. p.
- Szakály Sándor (1985): A hadsereg és a zsidókérdés az ellenforradalmi Magyarországon. In: *Válóság* 1985/9., 94-101. p.

Szakály Sándor (1987): *A magyar katonai elit 1938–1945*. Budapest: Magvető Könyvkiadó.

Szakály Sándor (2012): Napló, naplószerű emlékirat, emlékirat? Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 nyomán a naplóíró felelősségéről és a forráskritika fontosságáról In: Horváth Jenő – Pritz Pál (szerk.): *Emlékirat és történelem*. Budapest: Magyar Történelmi Társulat, 82-99. p.

1. ábra: A Shvoy Kálmánhoz kapcsolódó tételek típusai a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményében. A diagramon az egyéb dokumentumok kategóriába azok a tételek esnek, amelyekből csupán 1-1 darab lelhető fel a gyűjteményben. Ilyenek például a bélyegek és a borítékok is. A szerző által készített ábra.

2. ábra: A Móra Ferenc Múzeum MFM Tt. 2002.470.1. jelzetű emléktáblája, amely egy kisméretű fémlap vörösmárványra fogatva. A tárgy méreténél fogva és a rögzítő kampó hiányában csak asztali dísz lehetett. Fotó: Szolnoki Zoltán.

2.276. szám.
eln. VIII.—19.40.

Származási igazolvány.

Igazolom, hogy

a.) vitéz Dr. SHVOY K Á L M Á N ----- nyá. altábornagy
m. kir.
aki 1881. február hó 14-én Budapesten született-----
nagyszülőkig bezárólag tiszta keresztény származású.

b.) Vitéz Dr. SHVOY K Á L M Á N N É, született Wagner Margit
urnő----- aki 1889. augusztus hó 22-én Szeged-en-----
született, nagyszülőkig bezárólag tiszta keresztény származású.

Szeged, 1940. február 11.

P.H.

Hfpk. rendeletéből:

vitéz Ferenczy József ezds. sk.

A másolat hiteléül:
Szeged, 1941. szeptember 3.

sgh. vezető h.

3. ábra: „Származási igazolvány” Shvoy Kálmán és felesége számára. MFM Td. 85.3.62.

Budapesten, 1929. június 3.

Automobil Kereskedelmi Részvénytársaság

Budapest, V., Vörösmarty-tér 3.

Telefon: 858-16.

Sürgőny cím: RENOMART.

Méltóságos

S h v o y K á l m á n tábornok urnak,

S z e g e d.

Hivatkozással Méltóságoddal folytatott személyes tárgyalásokra, van szerencsénk köszönettel igazolni, miszerint Méltóságod megvásárolt tőlünk és mi eladtunk Méltóságodnak

egy darab nyitott CADILLAC-gyártmányu személyautót

a jelen megállapodásban foglalt általános eladási, szállítási és fizetési feltételek szerint, azonban a General Motors eredeti garanciafeltételei értelmében 2 évi garanciával
Az automobil műszaki leírása:

I. ALVÁZ:

Az alváz típusa: 341-B. Száma:
A motor belföldi adó-lőereje: 28 HP Tényleges teljesítménye: cca 110 HP
A hengerek száma: nyolc Hengerfurat: 84.07 mm Lököt: 125.41 mm
Gázosító: CADILLAC Gyújtás: DELCO-REMY Tengelykapcsoló: lamellás
Hordképesség: hét személy Kerekek: 6 drb. drótküllős kerék
Lök: gummik: 6 drb. 32 x 6.75 " méretű ballonpneumatik
Menetek: 3 sebesség előre, 1 hátramenet. — Fék: kézfék a hátsó ke-
rekekre Lábék mind a négy kerékre mechanikusan
Lámpák: két darab országuti reflektor, két darab városi lámpa,
hátsó számlámpa, stoplámpa.
Külön felszerelések: Hátranéző tükör, szélvédőtörlő, olajmanómer, ampere-
mérő, hűtővízhőmérő, kilométer és sebességmérő, benzinóra, időóra,
szivargyújtó, szerelékfalvilágítás, négy lökhárító, két karambolvédő.
Szerszámok: eredeti gyári szerszám-készlet külön jegyzék szerint.

4. ábra: Shvoy Kálmán Cadillac gépjárművének igazoló lapja. MFM Td. 85.3.46.

Kereskedelmiügyi Minisztérium.
Magyar Kir. Vasuti és Hajózási Főfelügyelőség.

36.050/1933. szám.

8157. 833. II. szám.
B. K.

Vizsgálati bizonyítvány.

Hivatalosan bizonyítom, hogy *Dr. vitéz Shvoy*
Kálmán úr, született *1881.* évben *Budapesten*
a Dunán és mellékvizein, valamint a Balatonon
közlekedő *sporttelu* motoros csónakok vezetőire és a *sporttelu*
benzin-~~nyersolaj~~-motoros csónakok motorainak kezelőire nézve előírt vizsgálatot
a mai napon sikerrel letette.

Kelt *Liget*, 1933. évi *június* hó *2.*-én.

A vizsgáto biztos:

A motorcsónak-vezetői és a motorkezelői
képesítésért

Gordán József
m. kir. vasuti és hajózási
miniszteri tanácsos

A motorkezelői képesítésért

m. kir. vasuti- és hajózási

5. ábra: MFM Td. 85.3.47.: Shvoy Kálmán járművezetői engedélye motorcsónakra.

**FÜGGETLEN KISGAZDA, FÖLDMUNKÁS ÉS
POLGÁRI PÁRT SZEGEDI SZERVEZETE**

TAGSÁGI IGAZOLVÁNY

Sorszám: 3097 Érvényes 1945. évre

Igazoljuk, hogy Dr. Shvoy Kálmán

lakik Ulagyal-ter 7 a pár

szegedi szervezetének tagja.

1945. V. 17

Tagyiván János elnök Bere titkár

FÜGGETLEN KISGAZDA, FÖLDMUNKÁS ÉS POLGÁRI PÁRT SZEGEDI SZERVEZETE

6. ábra: Shvoy Kálmán Kisgazda tagsági igazolványa. MFM Td. 83.3.65.

A munkáltató neve (cége) és székhelye	A munka			v á l l a l ó			A bejegyzés igazolása
	munká- lépésé- nek napja	munkaköre (foglalkozása)	belépés- kor	belépés- kor	munká- ból ki- lépésé- nek napja	munka- viszonya megszű- nésének napja*)	
SZEGEDI FÜRDŐK ÉS HÍDFORRÁS SZEGED, SZTÁLIN-KÖRÜT 24	1952. június 7	mentő	"	6.	8	1952. september 18	SZEGEDI FÜRDŐK ÉS HÍDFORRÁS SZEGED, SZTÁLIN-KÖRÜT 24 <i>Törzsi János</i>
SZEGEDI HELYPÉNZSZEDŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ VÁLLALAT SZEGED	1952. november 26	őr	"	8.	"	1952. január 31. személyes-hozzájárulás mel. kifizetés	SZEGEDI HELYPÉNZSZEDŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ VÁLLALAT SZEGED <i>János</i>

*) Ezt a rovatot magánmunkáltató nem töltheti ki.

7. ábra: Részlet Shvoy Kálmán munkakönyvéből. MFM Td. 85.2.2.

Póstafiók: 473.

Tiszti Főorvosi Bizonyítvány !

Hivatalosan bizonyítom, hogy a mai napon megvizsgáltam Dr. Shvoy Kálmán ny. altábornagy szegedi Kauzál-tír 7.sz.a.lakost, akit személyesen ismerek.

Vizsgálatom alatt nevezettnél mindkét oldalon nehezen visszahelyezhető légycsérvet találtam. Ezen fogyatkozásai a fasiszták által történt internálása során elszenvedett testi törődése következménye, mely internálás 1945.IV.8 -tól április 15-ig történt Székesfehérváron és 80 %-os munka és keresésképtelenséget eredményezett.

Jelen bizonyítványt a fél kérelmére a vonatkozó rendelet értelmében áll. és díjkötelesen állítottam ki, betegség igazolása ügyben.

Szeged, 1948. június 11-én.

J. Völgyesi
Dr. Völgyesi János /
tiszti főorvos h.

8. ábra: Orvosi lelet, amely Shvoy Kálmán internálás közben szerzett sérüléseit írja le. MFM Td. 85.3.64.

Works of art related to Kálmán Shvoy in the collection of the Móra Ferenc Museum in Szeged

Zoltán Szolnoki

Retired Lieutenant General Kálmán Shvoy (1881-1971) was a leading figure in Szeged between the two world wars. He established his career as a veteran officer of the Great War, and was highly respected by the members of the 5th Szeged Infantry Regiment. His outstanding personality is best illustrated by the fact that he was a central figure in the city's regimental days from 1929 onwards. In the mid-1930s, he was the guest of honour at most of the city's events, among the most respected citizens and dignitaries. In 1933, he was the main organizer of the "Szeged Week", which included the Open Air Games of the time. His merits were rewarded with the title of honorary citizen of the Free Royal City of Szeged. Although the majority of Kálmán Shvoy's legacy is in the collection of the Klebelsberg Library of the University of Szeged, the Móra Ferenc Museum also has a number of items. The relevant items are varied, including commemorative plaques, letters, documents and photographs. In my study I will present the museum artefacts related to Kálmán Shvoy. With the help of some outstandingly interesting pieces, I will present the importance of Lieutenant General Shvoy in the city and his influence on the history of Szeged.